

УДК 343.9:658:343.352

КОМПЛАЄНС ПІДХІД ДО ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ У ПРИВАТНІЙ СФЕРІ

О. В. Новіков, кандидат юридичних наук, асистент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого, молодший науковий співробітник відділу кримінологічних досліджень Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності ім. акад. В. В. Сташиса НАПрН України
А. Є. Симкіна, молодший науковий співробітник відділу кримінологічних досліджень Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності ім. акад. В. В. Сташиса НАПрН України

Постановка проблеми. Тривалий період часу в Україні вважалося, що корупція є феноменом виключно сфери державного управління та публічної влади. Так, Закон України «Про боротьбу з корупцією» від 5 жовтня 1995 р. № 356/95-ВР визначав корупцію як діяльність осіб, уповноважених на виконання функцій держави, спрямовану на протиправне використання наданих їм повноважень для одержання матеріальних благ, послуг, пільг або інших переваг. У зв'язку із цим заходи запобігання та протидії корупції поширювалися переважно на публічну сферу суспільного життя, а корупція у приватній сфері не розглядалася як окреме явище аж до приєднання Україною до Кримінальної конвенції Ради Європи про боротьбу з корупцією та Конвенції ООН проти корупції (дата ратифікації – 18.10.2006). Вищезазначене сприяло поширенню корупцій-

них відносин у діяльності юридичних осіб приватного права, а також подальшому враженню всього бізнес-середовища корупційною практикою.

Міжнародні дослідження свідчать про негативний стан корупції у приватній сфері в Україні та тенденції її розвитку. Так, за результатами дослідження компанії «Ernst & Young Global Limited», станом на 2017 р. Україна посідає перше місце за рівнем корупції серед 41 країни Європи, Близького Сходу, Індії та Африки (88% респондентів вважають, що корупція широко розповсюджена в діловій практиці, а 37% респондентів готові запропонувати грошову винагороду, щоб допомогти бізнесу вижити) [1]. За Індексом економічної свободи Україна належить до країн із «невільною» економікою (166 місце із 180 країн світу станом на 2017 р.). Одна з причин низького рейтингу – високий рівень корупції (29,2 бали із 100) та неефективність судового захисту (22,6 бали із 100) [2]. У результатах дослідження, проведеного Американською торговою палатою у період з березня 2014 по жовтень 2015 р., зазначається, що переважна більшість (88%) опитаних українських компаній зіштовхуються з корупцією під час ведення бізнесу [3]. Як бачимо, в Україні існує потужне явище корупції у приватній сфері. У зв'язку із цим актуальними на сьогодні залишаються питання розробки та запровадження сучасних заходів запобігання цьому різновиду корупції.

На наш погляд, одним із таких перспективних заходів протидії корупції у приватній сфері є система антикорупційного комплаєнсу (від англ. compliance – згода, відповідність, погодження) як складової частина системи внутрішнього контролю в юридичній особі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика антикорупційного комплаєнсу є відносно новою для вітчизняної науки і правозастосовної практики. Разом із тим на сьогодні наявна низка публікацій, які тим чи інших чином стосуються цього питання. Окремим аспектам функціонування комплаєнсу у банківській сфері присвячені праці таких вчених-економістів як І. О. Астраханцева, В. С. Білошапка, А. В. Гаврікова, О. Б. Деревська, Л. Л. Калініченко, Л. А. Ключко, П. Г. Перерва, М. Є. Хуторна, А. Л. Цюцяк, І. Л. Цюцяк та ін. Що стосується конкретно антикорупційного комплаєнсу,

то це питання у своїх роботах розглядали Н. Д. Бабяк, А. В. Волощенко, Б. М. Головкін, Ю. І. Мізік, Т. В. Момот та ін.

Метою статті є визначення поняття та структури антикорупційного комплаєнсу, особливостей та проблем його впровадження та функціонування у діяльності юридичних осіб приватного права в Україні.

Виклад основного матеріалу. Термін «комплаєнс» утворився від англійського дієслова «to comply», що в перекладі означає «дотримуватися». Оксфордський словник англійської мови визначає комплаєнс як «дія або факт відповідності до бажання чи команди» [4]. У Кембріджському словнику англійської мови міститься таке визначення цього терміна: комплаєнс – «дія у відповідності до запити, правила чи вказівки» [5].

У науковій літературі не існує єдиного визначення поняття комплаєнсу. Так, Міжнародна комплаєнс – асоціація (ICO) визначає комплаєнс як *незалежну функцію органів управління компанії*, що виявляє, оцінює, дає відповідні поради, стежить і готує звіти щодо комплаєнс-ризиків [6, с. 154]. Ю. К. Беляєв розглядає комплаєнс як *безперервну і специфічну діяльність* з виявлення випадків та фактів невідповідності законам та вимогам, нормативно-правовим актам, ринковим стандартам й внутрішнім документам організації [7, 45]. М. М. Шарамко під комплаєнсом пропонує розуміти *стан або поведінку*, що відповідає встановленому керівництву, порядку, набору правил, вимогам, специфікаціям або законодавству [8, с. 10]. Л. Л. Калініченко визначає комплаєнс як *систему захисту бізнесу* і його акціонерів від зовнішньої корупції, зловживань та неефективного управління організацією з боку її топ-менеджерів, а також здатність діяти у відповідності з інструкціями, правилами і спеціальними вимогами [9, с. 242].

В українському законодавстві термін «комплаєнс» використовується у Методичних рекомендаціях щодо вдосконалення корпоративного управління в банках України, що затверджені постановою Національного банку України від 28 березня 2007 р. №98. Відповідно до зазначеного акта комплаєнс розглядається як одна з чотирьох основних форм контролю, що мають бути включені до організаційної структури банку. Під комплаєнсом розуміється діяльність,

пов'язана з дотриманням вимог законодавства та внутрішніх процедур. Комплаєнс передбачає необхідність знати, розуміти та дотримуватися всіх вимог законодавства України, нормативів, положень і правил, внутрішніх політик, стандартів та кодексів із питань діяльності банку.

Аналізуючи вищезазначені визначення, можна побачити, що їх автори керувалися різними аспектами функціонування системи комплаєнсу. Але всі вони погоджуються з тим, що комплаєнс-контроль спрямований на забезпечення відповідності діяльності юридичної особи конкретним вимогам законодавства та корпоративних норм.

У свою чергу, законодавчі вимоги можуть бути як специфічними, тобто такими, що поширюються на організації певної індустрії та специфіки (наприклад, банківське законодавство), так і загальними (наприклад, податкове законодавство) [10]. Таким чином, залежно від галузі законодавства, щодо якої відбувається комплаєнс-контроль, вирізняють антимонопольний комплаєнс, антикорупційний комплаєнс, податковий комплаєнс, митний комплаєнс, комплаєнс у сфері банківського законодавства тощо.

У контексті протидії корупції у приватній сфері важливого значення набуває дослідження антикорупційного комплаєнсу Під антикорупційним комплаєнсом розуміють систему заходів, що застосовується на підприємстві, в установі чи організації з метою запобігання вчинення їх працівниками чи керівництвом корупційних та пов'язаних з ними правопорушень, а також з метою забезпечення відповідності діяльності підприємства, установи, організації вимогам антикорупційного законодавства [11, с. 4].

Структура антикорупційного комплаєнсу має певні особливості та включає в себе як обов'язкові, так і додаткові елементи. До обов'язкових елементів належить наявність: антикорупційної програми юридичної особи, особи, відповідальної за її реалізацію (Уповноваженого), системи оцінки корупційних ризиків; а також антикорупційних політик, стандартів та процедур. Додаткові елементи та форми їх впровадження залежать від сфери діяльності юридичної особи та особливостей корупційних ризиків у цій галузі.

Антикорупційний комплаєнс може включати в себе такі антикорупційні політики (стандарти): 1) кодекс корпоративної етики (Code of Ethics); 2) кодекс поведінки (Code of Conduct); 3) політику протидії легалізації («відмиванню») доходів, здобутих злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму (Fight against Money Laundering and Terrorist Financing); 4) політику приймання та дарування подарунків (Gift policy); 5) політику повідомлення про порушення (Whistleblowing policy); 6) політику регулювання конфлікту інтересів (Conflict of interest management policy); 7) політику взаємодії з керуючими та правоохоронними органами (Policy of working with Law Enforcement bodies); 8) політику «належної добросовісності» (Due Diligence); 9) політику ідентифікації контрагентів («Know your customer» policy); 10) політику конфіденційності (Privacy policy) та ін.

До функцій антикорупційного комплаєнсу належать: виявлення й оцінка корупційних ризиків; надання рекомендацій керівництву щодо дотримання антикорупційного законодавства, правил і стандартів; розробка письмових інструкцій для персоналу компанії стосовно належного дотримання законів, правил і стандартів; оцінка відповідності внутрішніх процедур і операцій чинному законодавству; навчання персоналу компанії щодо дотримання антикорупційного законодавства, правил і стандартів; підтримання контактів із правоохоронними та контролюючими органами, моніторинг змін антикорупційного законодавства та контроль за їх впровадженням у внутрішню нормативну базу юридичної особи, забезпечення політики інформаційної безпеки та деякі інші функції.

За своїм змістом антикорупційний комплаєнс передбачає систему контролю за дотриманням антикорупційного законодавства, міжнародних антикорупційних політик (стандартів) та процедур (рекомендацій) у професійній діяльності суб'єктів господарювання та їх відносинах із регуляторними, контролюючими органами та органами кримінальної юстиції. Комплаєнс-контроль забезпечує управління фінансовими ризиками, що виникають унаслідок недотримання суб'єктами господарювання національного законодавства, корпоративних політик та антикорупційних процедур [12, с. 63].

Таким чином, головною метою впровадження системи комплаєнсу є уникнення «комплаєнс-ризиків», тобто ризиків настання

юридичних санкцій (кримінальної, адміністративної та фінансової відповідальності), матеріальних збитків або втрати ділової репутації (фігурування в антикорупційних розслідуваннях і скандалах та ін.), унаслідок невиконання вимог антикорупційного та іншого законодавства України, внутрішніх положень, політик і правил, а також стандартів та етичних норм введення бізнесу.

Так, наприклад, однієї із підстав застосування до юридичної особи заходів кримінально-правового характеру (ст. 96⁻³ Кримінального кодексу України (далі – КК України) є вчинення її уповноваженою особою від імені та в інтересах юридичної особи окремих корупційних злочинів (статті 209 і 306, ч. 1 і ч. 2 ст. 368³, ч. 1 і ч. 2 ст. 368⁴, статті 369 і 369² КК України), а також незабезпечення виконання покладених на її уповноважену особу законом або установчими документами юридичної особи обов'язків щодо вжиття заходів із запобігання корупції, що призвело до вчинення окремих корупційних злочинів. У цьому випадку до юридичної особи може бути застосовано штраф у двократному розмірі від незаконно одержаної неправомірної вигоди. Також відповідно до ч. 1 ст. 1172 Цивільного кодексу України юридична особа відшкодовує шкоду, завдану їй працівником під час виконання ним своїх трудових (службових) обов'язків. Згідно з ч. 1 ст. 17 Закону України «Про публічні закупівлі» заявник зобов'язаний відхилити тендерну пропозицію, якщо відомості про юридичну особу, яка є учасником, внесено до Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення. Як бачимо, порушення антикорупційного законодавства можуть спричинити суттєві матеріальні збитки для підприємств, установ, організацій, а також суттєві обмеження в їх господарській діяльності.

Актуальність проведення політики антикорупційного комплаєнсу для українських юридичних осіб ще зумовлена й тим, що ці положення забезпечують систему вимог іноземних компаній та державних службовців іноземних країн до своїх контрагентів. Згідно із цими вимогами здійснюється ретельна перевірка всіх організацій та осіб, які відповідно до договорів провадять діяльність на користь іноземної компанії (суб'єкта зазначених законів) [13, с. 3]. Ці перевірки та моніторинг передбачають, поміж іншого, оцінку

ступеня ризиків, пов'язаних із корупцією, а також наявність у контрагента системи заходів, спрямованих на протидію корупції.

Окрім цього, законодавство деяких країн містить конкретні вимоги проведення антикорупційного комплаєнсу для юридичних осіб. Наприклад, відповідно до Закону Великої Британії «Про корупцію» (UK Bribery Act) від 2010 р. кожна компанія зобов'язана: 1) упроваджувати «антикорупційні процедури»; 2) сформулювати «етичний стандарт непримиренного ставлення співробітників компанії до хабарів» із боку керівництва компанії, періодично оцінювати «толерантність своїх контрагентів до хабарництва»; 3) проводити регулярний моніторинг для виявлення корупційних дій своїх співробітників [14, с. 18]. Схожі положення містяться й у Законі США «Про корупцію за кордоном» (Foreign Corrupt Practices Act (FCPA) від 1977 р.

Що стосується України, то правовою підставою впровадження політики антикорупційного комплаєнсу в юридичних особах є положення Закону України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 р. № 1700-VII. Відповідно до ст. 61 цього Закону, юридичні особи забезпечують розробку та вжиття заходів, що є необхідними та обґрунтованими для запобігання і протидії корупції у діяльності юридичної особи. Керівник, засновники (учасники) юридичної особи забезпечують регулярну оцінку корупційних ризиків у її діяльності і здійснюють відповідні антикорупційні заходи. Для виявлення та усунення корупційних ризиків у діяльності юридичної особи можуть залучатися незалежні експерти.

Закон України «Про запобігання корупції» фактично визначає основну нормативну умову проведення політики антикорупційного комплаєнсу на підприємстві, в установі та організації – наявність антикорупційної програми (комплексу правил, стандартів і процедур щодо виявлення, протидії та запобігання корупції у діяльності юридичної особи).

У ч. 2 ст. 62 зазначеного Закону закріплено обов'язок затвердження антикорупційної програми керівниками: 1) державних, комунальних підприємств, господарських товариств (у яких державна або комунальна частка перевищує 50 відсотків), де середньооблікова чисельність працюючих за звітний (фінансовий) рік перевищує

п'ятдесят осіб, а обсяг валового доходу від реалізації продукції (робіт, послуг) за цей період перевищує сімдесят мільйонів гривень; 2) юридичних осіб, які є учасниками попередньої кваліфікації, учасниками процедури закупівлі відповідно до Закону України «Про здійснення державних закупівель», якщо вартість закупівлі товару (товарів), послуги (послуг), робіт дорівнює або перевищує 20 мільйонів гривень.

Законодавством також установлені й вимоги до антикорупційної програми цих юридичних осіб (ст. 63 Закону України «Про запобігання корупції»), серед яких є, зокрема, призначення та врегулювання діяльності Уповноваженого як посадової особи, відповідальної за запобігання корупції, та підпорядкованих йому працівників (у разі їх наявності). На сьогодні Національним агентством з питань запобігання корупції уже розроблено Типову антикорупційну програму юридичної особи [15].

Незважаючи на переваги комплаєнс підходу до запобігання корупції у приватній сфері, майже половина вітчизняних підприємств не готова упроваджувати корпоративні антикорупційні політики [14, с. 21]. На це є низка причин. По-перше, для значної частини юридичних осіб малого та середнього бізнесу корупція стала засобом «виживання» на ринку, а для великого бізнесу, в свою чергу, можливість закріплення монопольного становища. Взагалі, частина українських компаній постійно втрачає бізнес через корупційні дії конкурентів [14, с. 6]. По-друге, існування незначних юридичних санкцій та практики їх застосування до юридичних осіб, працівники яких вчиняють корупційні правопорушення в інтересах компанії. По-третє, наявність недооцінки репутаційних ризиків, слабого розвитку процедури перевірки контрагентів в українських компаніях. Антикорупційні заходи є пріоритетними лише для тих компаній, що мають іноземних бізнес-партнерів або іноземних інвесторів [14, с. 6]. Таким чином, система комплаєнсу в багатьох випадках перетворилася на формальну процедуру та фактично реалізовується лише у великих компаніях та банках.

Висновок. Антикорупційний комплаєнс є доволі ефективним засобом запобігання корупції у приватній сфері. Але його впровадження в українських компаніях із низки причин стало лише фор-

мальною процедурою, що потребує подальшого удосконалення. Розширення практики антикорупційного комплаєнсу – це не єдиний, але обов'язковий крок до подолання корупції у приватній сфері.

Перелік літератури

1. Згідно з дослідженням ЕУ керівникам не вдається ефективно формувати принципи ділової етики. URL: <http://www.ey.com/ua/uk/newsroom/news-releases/news-ey-senior-managers-failing-to-set-right-tone-on-business-ethics-finds-ey-fraud-survey> (дата звернення 10.09.2017).

2. Index of Economic Freedom 2017. URL: <http://www.heritage.org/index/ranking> (дата звернення 10.09.2017).

3. Опитування Американської торгової палати показало ставлення українських бізнесменів до боротьби з корупцією. URL: <http://tyzhden.ua/News/161979> (дата звернення 10.09.2017 р.).

4. Compliance. English Oxford Dictionaries Online. URL: <https://en.oxforddictionaries.com/definition/compliance> (дата звернення 10.09.2017).

5. Compliance. Cambridge Dictionary Online. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/compliance> (дата звернення 10.09.2017).

6. Перерва П. Г. Комплаєнс-програма промислового підприємства: сутність и задачі. *Вісн. Нац. техн. ун-ту «ХПИ» Сер. Економічні науки*. 2017. №24 (1246). С. 153–158.

7. Беляев Ю. К. Применение инструментов комплаєнс-контроля для оптимизации корпоративного управления фармацевтическими компаниями. *Известия УрГЭУ*. 2013. №1 (45). С.45–50.

8. Шарамко М. М. Институциональный комплаєнс-контроль: монография. Москва: РУСАЙНС, 2016. 138 с.

9. Калініченко Л. Л. Теоретичні аспекти функціонування комплаєнсу у вітчизняних банках. *Наук. вісн. Херсон. держ. ун-ту. Серія Економічні науки*. Вип. 6. Ч. 4. 2014. С. 242–245.

10. Валиев В. Х. Комплаєнс-функция в современных предприятиях придорожного сервиса, как один из эффективных методов управления рисками. *Современные проблемы науки и образования*. 2015. №2. Ч. 2. URL: <https://www.science-education.ru/ru/article/view?id=21490>.

11. Методичні рекомендації щодо розробки та впровадження системи заходів щодо запобігання та протидії корупції. URL: <http://cgpa.com.ua/wp-content/uploads/images/files/methodological-recommendations-for-anti-corruption-policy.doc>

12. Головкін Б. М. Антикорупційний менеджмент у митній справі. *Фіскальна політика в Україні в кримінально-правовому вимірі*: зб. тез доп. Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (Вінниця, 26 квіт. 2016 р.). Вінниця, 2016. С. 60–65.
13. Бабяк Н. Д. Антикорупційний комплаєнс: основні засади і перспективи впровадження у вітчизняний корпоративний сектор. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2015. №4. С. 3–9.
14. Саприкіна М., Зінченко А., Ляпін Д., Данилюк А., Каба Д. Аналітична довідка «Боротьба з корупцією. Роль бізнесу в Україні». Київ: ТОВ «Фарбований лист», 2011. 51 с.
15. Типова антикорупційна програма юридичної особи. URL: https://nazk.gov.ua/sites/default/files/proekt_tyповоуi_antykorupciynoyi_programy.pdf. (дата звернення 10.09.2017).

Транслітерація переліку літератури

1. Zghidno z doslidzhenniam EY, kerivnykam ne vdaiet'sia efektyvno formuvaty pryntsypy dilovoi etyky. URL: <http://www.ey.com/ua/uk/newsroom/news-releases/news-ey-senior-managers-failing-to-set-right-tone-on-business-ethics-finds-ey-fraud-survey>. [in Ukrainian].
2. Index of Economic Freedom 2017. URL: <http://www.heritage.org/index/ranking>. (дата звернення 10.09.2017).
3. Опытування Американоi торговоi палаты показало ставлення украинcьких бизнесменів до боротьби з корупцією. URL: <http://tyzhden.ua/News/161979>. [in Ukrainian].
4. Compliance. English Oxford Dictionaries Online. URL: <https://en.oxforddictionaries.com/definition/compliance>.
5. Compliance. Cambridge Dictionary Online. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/compliance>.
6. Pererva, P. G. (2017). Komplаens-programma promyshlennogo predpriyatija: sushhnost' i zadachi. *Visnik Nacional'nogo tehničnogo universitetu «HPI» Ser. Ekonomichni nauki. – Scientific Bulletin of the National Technical University of Kharkiv. Series Economics, 24 (1246), 153–158*. [in Russian].
7. Beljaev, Ju. K. (2013). Primenenie instrumentov komplаens-kontrolja dlja optimizacii korporativnogo upravlenija farmacevtičeskimi kompanijami. *Izvestija UrGJeU – Journal of the Ural State University of Economics, 1 (45), 45–50*. [in Russian].
8. Sharamko, M. M. (2016). Institucional'nyj komplаens-kontrol'. Moscow: RUSAJNS, 2016. [in Russian].

9. Kalinichenko, L. L. (2014). Teoretychni aspekty funktsionuvannya komplaiensu u vitchyznianskykh bankakh. *Naukovyy visnyk Kherson's'koho derzhavnoho universytetu. Seriya Ekonomichni nauky – Scientific Bulletin of Kherson University, Series «Economics», issie 6, part 4, 242–245.* [in Ukrainian].
10. Valiev V. H. Komplaiens-funkcija v sovremennykh predpriyatijakh pridorozhnogo servisa, kak odin iz jeffektivnykh metodov upravlenija riskami. *Sovremennye problemy nauki i obrazovanija.* 2015. №2. Ch. 2. URL: <https://www.science-education.ru/ru/article/view?id=21490>. [in Russian].
11. Metodychni rekomendatsii schodo rozrobky ta vprovadzhennia systemy zakhodiv schodo zapobihannia ta protydii koruptsii. URL: <http://cgpa.com.ua/wp-content/uploads/images/files/methodological-recommendations-for-anti-corrption-policy.doc> [in Ukrainian].
12. Holovkin, B. M. (2016). Antykoruptsijnyj menedzhment u mytnij spravі. *Fiscal policy in Ukraine in the criminal-law dimension; proceedings of the Scientific and Practical conference.* Vinnitsa. 60–65. [in Ukrainian].
13. Babiak, N. D. (2015). Antykoruptsijnyj komplaiens: osnovni zasady i perspektyvy vprovadzhennia u vitchyznianskyj korporatyvnyj sektor. *Derzhava ta rehiony. Seriya: Ekonomika ta pidpriemnytstvo – State and regions. Series: Economics and Business. 4.* 3–9. [in Ukrainian].
14. Saprykina, M., Zinchenko, A., Liapin, D., Danyliuk, A., Kaba, D. (2011). Analitychna dovidka «Borot'ba z koruptsiieiu. Rol' biznesu v Ukraini». Kyiv: TOV «Farbovanyj lyst». [in Ukrainian].
15. Typova antykoruptsijna prohrama iurydychnoi osoby. URL: https://nazk.gov.ua/sites/default/files/proekt_typovoyi_antykorupciynoyi_programy.pdf. [in Ukrainian].

Новіков О. В., Симкіна А. Є. Комплаєнс підхід до запобігання корупції у приватній сфері

У статті надано визначення поняття антикорупційного комплаєнсу, визначено його структуру та функції, а також особливості його функціонування у юридичних особах приватного права. Розглянуто іноземне та вітчизняне законодавче регулювання комплаєнсу. Актуальність проблеми полягає в тому, що тривалий період часу в Україні вважалося, що корупція є феноменом виключно сфери державного управління та публічної влади. Так, Закон України «Про боротьбу з корупцією» від 5 жовтня 1995 р. № 356/95-ВР визначав корупцію як діяльність осіб, уповноважених на виконання функцій держави, спрямована на протиправне використання наданих їм повноважень для одержання матеріальних благ, послуг, пільг або інших переваг, але наразі договори міжнародної спільноти наводять практику комплексного підходу до феномену корупції, як в публічній, так і в приватній сферах. України, керуючись надбанням міжнародної спільноти та

іноземних держав увібрала практику запобігання та боротьби з корупцією у вигляді підходу «антикорупційний комплаєнс». Тому окрему увагу приділено проблемам впровадження системи антикорупційного комплаєнсу в Україні. Зроблено висновок про те, що антикорупційний комплаєнс хоча і є доволі ефективним засобом запобігання корупції у приватній сфері, але на сьогодні з низки причин він не набув поширення серед українських компаній. Дієву систему антикорупційного комплаєнсу мають лише ті юридичні особи, які співпрацюють з іноземними компаніями.

Ключові слова: корупція в приватній сфері, запобігання корупції, антикорупційні заходи, антикорупційний комплаєнс в приватній сфері.

Новиков О. В., Сымкина А. Е. Комплаєнс підход к предотвращению коррупции в частной сфере

В статье дано определение понятия антикоррупционного комплаєнса, определена его структура и функции, а также особенности его функционирования в юридических лицах частного права. Рассмотрены иностранное и отечественное законодательное регулирование комплаєнса. Актуальность проблемы заключается в том, что длительный период времени в Украине считалось, что коррупция является феноменом исключительно сферы государственного управления и публичной власти. Так, Закон Украины «О борьбе с коррупцией» от 5 октября 1995 № 356/95-ВР определял коррупцию как деятельность лиц, уполномоченных на выполнение функций государства, направленная на противоправное использование предоставленных им полномочий для получения материальных благ, услуг, льгот или других преимуществ, но пока договоры международного сообщества приводят практику комплексному подходу к феномену коррупции, как в публичной, так и в частной сферах. Украина, руководствуясь достоянием международного сообщества и иностранных государств вобрала практику предотвращения и борьбы с коррупцией в виде подхода «антикоррупционный комплаєнс». Поэтому особое внимание уделено проблемам внедрения системы антикоррупционного комплаєнса в Украине. Сделан вывод о том, что антикоррупционный комплаєнс является, хотя и довольно эффективным средством предотвращения коррупции в частной сфере, но на сегодня по ряду причин, он не получил распространения среди украинских компаний. Действующую систему антикоррупционного комплаєнса имеют только те юридические лица, которые сотрудничают с иностранными компаниями.

Ключевые слова: коррупция в частной сфере, предотвращение коррупции, антикоррупционные меры, антикоррупционный комплаєнс в частной сфере.

Novikov O. V., Symkina A. E. Compliance Approach to Prevent Corruption in the Private Sphere

The article defines the concept of anticorruption compliance, defines its structure and functions, as well as features of its functioning in legal entities of private law. The foreign and domestic legislative regulation of compliance is considered. The urgency of the problem is that for a long period in Ukraine the corruption was considered as

a phenomenon exceptionally of the sphere of state administration and public authority. Thus, the law of Ukraine «On fight against corruption» dated October 5, 1995 №356/95-ВР determined corruption as an activity of people, authorized to perform the functions of the state, aimed at the unlawful use of the powers, given to them, in order to obtain material values, services, advantages or other benefits; but at present the treaties of the international community point out the practice of an integrated approach to the phenomenon of corruption, both in the public and private spheres. Ukraine, following the attainments of the international community and foreign countries, has adopted the practice of preventing and combating corruption in the form of an «anticorruption compliance» approach. The particular attention is paid to the problems of implementing the anti-corruption compliance system in Ukraine. It is concluded that anti-corruption compliance, being a rather effective means of preventing corruption in the private sphere, for a number of reasons, has not gained popularity among Ukrainian companies today. Only those legal entities that cooperate with foreign companies have an effective system of anti-corruption compliance.

Key words: *corruption in the private sphere, prevention of corruption, anti-corruption measures, anti-corruption compliance in the private sphere.*

Рекомендовано до опублікування на засіданні відділу кримінологічних досліджень НДІ ВПЗ імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України (протокол № 14 від 27.09.2017 р.).